

Atlas Copco tiger om försäljningen till fosfatgruvan

Atlas Copco och Jacob Wallenberg, avböjer intervju med anledning av företagets kontroversiella försäljning av avancerad borrarutrustning till ockuperade Västsaharas fosfatgruva Bou Craa. "Det kan faktiskt vara fråga om medhjälp till plundring – en krigsförbrytelse", anser Pål Wrangle, professor i folkrätt.

I nuläget för Atlas Copco en dialog med etiska investerare, men hävdar samtidigt på sin hemsida att de är tvungna att fortsätta leverera reservdelar och service.

Det är svårt att veta hur Atlas Copco tänker agera med anledning av avslöjandet i förra numret av tidskriften Västsahara, 2/13.

Den 19 augusti hölls ett möte på Atlas Copcos huvudkontor, där representanter från Swedbank Robur, Första AP-fonden, Tredje AP-fonden, norske Storebrand Kapitalförvaltning, Kristna Fredsrörelsen, Svenska Kyrkan och Western Sahara Resource Watch (WSRW) var inbjudna.

Ett problem är att ingen från Atlas Copco vill ställa upp på intervju och trots att företaget haft tid så ges heller inga klargörande på rena faktafrågor. Exempelvis om Atlas Copco visste vart borrhiggarna skulle skickas.

– Jag kan inte svara på om vi visste var riggarna skulle användas. Återigen, det var

ju flera år sen. Då hade vi annan VD och affärsområdeschefen var en annan, svarar presschef Ola Kinnander i ett mejl.

Självfallet vet Atlas Copco fakta i frågan. Det finns alltid en mängd dokument, exempelvis anbud, offerter, avtal och fraktsedlar, efter en försäljning. Detta svar fick vi av Karin Holmquist, i ett tidigt skede av vår granskning:

– Atlas Copcos försäljning till kunden sker med transparenta offerter och enligt strikta regler.

Men Atlas Copco vill inte lägga alla korten

"Atlas Copco har medvetet levererat borrarutrustning till Bou Craa i den ockuperade delen av Västsahara."

på bordet. Istället är det på sin hemsida som Atlas Copco redogör för sin syn på frågan:

"Atlas Copco är legalt bundna att fortsätta leverera reservdelar och service till den borrarutrustning vi sålt till gruvan i Västsahara", skriver företaget på sin hemsida.

Av detta kan följande slutsats dras. Atlas Copco har medvetet levererat utrustning till

Bou Craa i det ockuperade Västsahara. Om det hade stått en annan leveransadress på det påskrivna avtalet, så hade Atlas Copco kunnat hävda att de blivit vilseledda. Utan kvalificerad service och nya reservdelar stannar borrhiggarna betydligt tidigare än beräknad livslängd.

Atlas Copco skriver vidare på sin hemsida att en handlingsplan kommer att bestämmas utifrån vad etiska investerare och andra intressenter sagt. Men frågan är vad en sådan handlingsplan skulle innebära om Atlas Copco tänker fortsätta leverera reservdelar och service till borrhiggarna i Bou Craa? Samtidigt fortsätter kritiken mot företagets agerande i Bou Craa att växa. I en krönika på sidan 18 i denna tidskrift riktar Pål Wrangle, professor i folkrätt vid Stockholms Universitet, skarp kritik.

Pål Wrangle har svårt att förstå vad det är som har klickat i företagets rutiner och anser att Atlas Copco kan vara skyldiga till krigsförbrytelse.

Tidskriften Västsahara har gett både Atlas Copco och Jacob Wallenberg, vice styrelseordförande år 2008 i Atlas Copco, möjlighet att bemöta Pål Wrangles krönika. Ingen av dem vill dock ställa upp på intervju.

Inom någon eller några månader bör det stå klart vilken riktning Atlas Copco tänker välja.

RÖSTER FRÅN DELTAGARE PÅ ATLAS COPCOS MÖTE:

Philip Ripman, Storebrand Kapitalförvaltning:

– Den nuvarande situationen i Västsahara medger inte någon utvinning av naturresurser enligt internationell rätt. All aktivitet i den riktningen är en riskabel investering.

– Vi har sedan 2002 fört en dialog med totalt nio bolag gällande Västsahara. Några bolag har ändrat sig, andra har valt att fortsätta. Vi har exkluderat fem bolag från alla våra investeringar på grund av deras aktiviteter i Västsahara.

– Vi förväntar oss att företag avstår från alla aktiviteter som kan upprätthålla den rådande situationen i Västsahara. Detta är i linje med det råd som norska UD har utfärdat. MR-organisationer rapporterar om systematiska kränkningar av mänskliga rättigheter inne i Västsahara. Vi anser att självbestämmandefrågan för Västsahara måste vara klar innan några beslut kan fattas hur landets naturresurser kan och får utvinna.

Nadine Viel Lamare, Första AP-fonden:

– Vi för en dialog med Atlas Copco sedan en tid tillbaka i detta ärende. Vi var också med på mötet i augusti och vi tycker om initiativet att sammanföra olika intressenter för att diskutera denna frågeställning var bra.

Jan Strömdahl, WSRW (Western Sahara Resource Watch) Sverige:

– Mötet gick snabbt in på hur investerare ser på fortsatt engagemang i Västsahara. Alla investerare var emot ett sådant i det ockuperade Västsahara.

FN:s Global Compact: Nej till utvinning

Atlas Copco är medlem i FN:s företags-etiska nätverk UN Global Compact. Med anledning av att Atlas Copco sålt borrhigg till det ockuperade landet, skickade tidskriften Västsahara frågor till Global Compact i New York: "Kan en medlem i UN Global Compact göra så här? Strider det mot det legala utlåtande om Västsaharas naturresurser som FN:s rättschef Hans Corell la fram inför FN:s säkerhetsråd år 2002?"

FN:s Global Compact skickade frågan vidare till FN:s rättsavdelning. Rättsavdelningen svarade att de inte kunde bedöma om aktiviteter i Västsahara stred mot principerna som Global Compact arbetar efter.

– Det är framförallt viktigt att Atlas Copco lyssnar på västahariernas representant Polisario.

Erik Hagen, ordförande i WSRW:

Erik Hagen deltog inte i mötet. Han har under årens lopp diskuterat med många företag som varit aktiva i Västsahara samt med etiska investerare.

– Exempelvis har några rederier tackat oss

Själv hade Global Compact inte mandat att granska sina medlemmars aktiviteter. Därför kunde de inte avgöra om företaget i fråga bröt mot det legala FN-utlåtandet.

Sammantaget – rena rappakaljan. Trots följdfrågor och begäran om en förklaring uteblev svar från Global Compact.

Istället skickade vi frågeställningen till journalisten Matthew Russell Lee på InnerCityPress, som bevakar FN. Han tog frågan med sig 18 april 2013 till det dagliga pressmötet som generalsekreterarens presstalesman Martin Nesirky håller i FN-skrapan.

– Strider Atlas Copcos försäljning mot FN:s legala utlåtande från 2002? Gäller utlåtande fortfarande? frågade Matthew Russell.

Presstalesmannen Martin Nesirky lovade att återkomma med svar. Två dagar senare återkom han med besked från FN:s rättsavdelning:

Det rättsliga utlåtande från 2002 gäller. Utvinning får endast ske om det är sanktionerat av den västahariska befolkningen och vinsterna av utvinningen måste komma befolkningen till del.

Arto Valtonen

för att vi informerat dem och de har upphört med vidare engagemang i det ockuperade Västsahara.

– Jag har stor tilltro till svenska investerare, de har traditionellt haft en tydlig syn på denna konflikt. Investerarna ska fokusera på att få ett slut på avtal som bryter mot folkrätten.

Text: Arto Valtonen

Bild: Lotta Bolin

Detta har hänt 2013

6 mars: Atlas Copco rankas som ett av världens mest etiska företag av Ethisphere Institute. Listan presenteras på Global Ethics Summit i New York, USA.

25 mars: Två utsmugglade bilder visar avancerad borrarutrustning från fosfatgruvan Bou Craa i det ockuperade Västsahara. På bilderna står det Atlas Copco samt namnet på borrhiggen Pit Viper PV-275. Tidskriften Västsahara hittar bekräftelse på Atlas Copcos hemsida att företaget år 2008 sålt två borrhigg till Bou Craa-gruvan.

3 april: Tidskriften Västsahara ställer frågor till UN Global Compact i New York om Atlas Copcos försäljning av borrhigg till Västsahara.

18 april: Matthew Lee på InnerCityPress ställer frågor på FN:s dagliga pressträff om Atlas Copcos försäljning av borrhigg till Västsahara.

15 maj: Västsahara nr 2 utkommer med artikeln "Atlas Copco bidrar till fosfatstöden".

25 maj: WSRW:s ordförande Erik Hagen uppmanar i ett brev Atlas Copco att upphöra med försäljningen av industriutrustning för användning i ockuperade Västsahara och förslår ett möte.

28 maj: Atlas Copco i Västsahara – möjligt folkrättsbrott. Ekot i P1 tar upp nyheten med anledning av tidskriften Västsaharas avslöjande.

19 augusti: Atlas Copco bjuder in investerare, Svenska Kyrkan, Kristna Fredsrörelsen och WSRW till ett möte om försäljningen.